

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

NYENYANYANA/NYENYANKULU 2018

TIMARAKA: 100

NKARHI: Tiawara ti $2\frac{1}{2}$

Papila leri ri na tipheji ta 5.

PHEJI YA SWITSUNDZUXO NA VUXOKOXOKO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi SWIYENGE SWIMBIRHI:

XIYENGE XA A: Switshuriwa swa xitsalwana (50)

XIYENGE XA B: Switshuriwa swa xitsalwambiko (2 x 25) (50)

LEMUKA: U languteriwa ku hlamula swivutiso SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.

2. Hlamula xivutiso XIN'WE eka XIYENGE XA A na swivutiso SWIMBIRHI eka XIYENGE XA B.
3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka hi rona.
4. Sungula XIYENGE XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.
5. U fanele ku kunguhata (u nga tirhisa: mepe wa miehleketo/dayagiramu/chati ya nkhluluko/marito ya nkoka, na swin'wana na swin'wana), hlela na ku hlayisisa ntirho wa wena. Nkunguhato wu fanele ku RHANGELA xitshuriwa xa wena.
6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele ku kombisiwa hi ndlela leyi kombisaka leswaku i minkunguhato. U tsundzuxiwa ku ba nkhwati ku hingakanya minkunguhato hinkwayo ku komba leswaku i nkunguhato.
7. U tsundzuxiwa ku tiyisisa leswaku u tirhisa nkarhi hi ndlela leyi landzelaka:
XIYENGE XA A: Timinete ta kwalomu ka 80
XIYENGE XA B: Timinete ta kwalomu ka 70 (2 x 35)
8. Nombora tinhlamulo ta wena ku ya hilaha tinhlokomhaka ti nomboriweke hakona eka papila leri.
9. Nhlokomhaka a yi katsiwi eka nhlayo ya marito.
10. Tsala swi saseka no vonaka.

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****SWILERISO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va na marito ya le xikarhi ka 400–450.

1.1 Lexi nga heriki xa hlola. **[50]**

1.2 Lawa hi wona mafambiselo lamanene! **[50]**

1.3 Leswi ndzi titwiseke xiswona loko ndzi kumile mbuyelo wa mina wa Giredi ya 11. **[50]**

1.4 Vunene na vubihi bya vukorhokeri bya mahala. **[50]**

1.5 Mphakelo wa swakudya eswikolweni wa pfuna. Pfumela kumbe u kaneta. **[50]**

1.6 Xiyaxiya swifaniso leswi landzelaka laha hansi kutani u hlawula xin'we eka swona u tsala xitsalwana hi nhlokomhaka leyi u xi nyikeke yona.

1.6.1

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.google.com]

[50]

1.6.2

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.alamy.com]

[50]

1.6.3

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.stockimages.co.za]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A:

50

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO**XIVUTISO XA 2****SWILERISO:**

- Hlawula tinhlokomhaka TIMBIRHI ntsena leti u ti twisisaka swinene kutani u tsala switsalwambiko hi tona kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xin'wana na xin'wana xi fanele ku va na marito ya le xikarhi ka 180–200.
- Sungula nhlamulo yin'wana na yin'wana eka pheji yintshwa.

2.1 PAPILA RA XINGHANA

Vatswari va wena lava nga leku wiseni endzhaku ko tirha malembe yo tala va ku nyikile mali. Tsala **papila** u va khensa na ku va kombisa hilaha u nga ta yi tirhisa hakona.

[25]**2.2 MBULAVULO/XIPICHI**

Lembe leri nga hundza ku lovile kokwana wa wena kutani ku kunguhatiwile leswaku ku va na ntirho wa ku pfula ribye ra xitsundzuxo. Tsala **mbulavulo** lowu u nga ta wu nyika u ri karhi u yimela vatukulu.

[25]**2.3 N'WANGULANO**

Ku fikile nkarhi wa leswaku u khuvuriwa. Tsala **n'wangulano** exikarhi ka wena na mufundhisi wa kereke ya n'wina.

[25]**2.4 AJENDA NA MAKANELWA**

Tanihi matsalana wa ntlawa wa vuyimbeleri wa xikolo xa n'wina, tsala **ajenda na makanelwa** ya nhlengeletano leyi mi veke na yona.

[25]**2.5 ATIKILI YA MAGAZINI**

Tsala **atikili** mayelana na ku andza ka vugevenga emugangeni wa le ka n'wina leyi nga ta kandziyisiwa eka magazini ya Tiyiselani.

[25]**2.6 TSALWAVUTITIVISI NA PAPILA RO SEKETELA**

Ku na xivandla xa ntirho wa vumatsalana eka tihofisi ta Ndzawulo ya Xikaya emugangeni wa ka n'wina. Tsala **tsalwavutitivisi na papila ro seketela** leswi u nga ta swi rhumela eka adirese ya *P.O. Box 4071, Ripambeta, 0026* ku endla xikombelo xa ntirho lowu.

[25]

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 50
NTSENGO WA TIMARAKA: 100